

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI THƯƠNG
GS. TS. BÙI XUÂN LỮU - PGS. TS. NGUYỄN HỮU KHẢI

GIÁO TRÌNH
KINH TẾ
NGOẠI THƯƠNG

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI THƯƠNG

GS. TS. Bùi Xuân Lưu

PGS.TS. Nguyễn Hữu Khải

Giáo trình KINH TẾ NGOẠI THƯƠNG

(Tái bản có bổ sung)

Nguyễn Mạnh Cường

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
HÀ NỘI - 2009

LỜI NÓI ĐẦU

Nhằm đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực kinh tế đối ngoại có chất lượng cao và phục vụ công tác nghiên cứu khoa học, Bộ môn Chính sách thương mại quốc tế biên soạn Giáo trình Kinh tế Ngoại thương nhằm giới thiệu một số kiến thức cơ bản liên quan đến những vấn đề có tính chất kinh tế trong hoạt động ngoại thương và hệ thống chính sách nhằm khuyến khích, đẩy mạnh hoạt động thương mại quốc tế, đồng thời có tác dụng quản lý hoạt động xuất nhập khẩu thực hiện mục tiêu và nhiệm vụ kinh tế - xã hội trong nước, phù hợp với điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.

Đối tượng cuốn giáo trình phục vụ chủ yếu là sinh viên chuyên ngành Kinh tế đối ngoại, Kinh doanh quốc tế, Tài chính quốc tế, Ngân hàng và Thị trường tài chính, tiếng Anh thương mại, tiếng Pháp thương mại, tiếng Nhật thương mại, tiếng Trung thương mại, tiếng Nga thương mại... Bậc Đại học, hệ chính quy và phi chính quy tại trường Đại học Ngoại thương và các trường kinh tế khác. Giáo trình cũng là tài liệu tham khảo bổ ích cho các bạn đọc quan tâm đến vấn đề kinh tế và chính sách thương mại quốc tế.

Giáo trình Kinh tế Ngoại thương do PGS.TS. Nguyễn Hữu Khải biên soạn vừa mới được xuất bản dựa trên một số tư liệu của giáo trình đã xuất bản lần thứ nhất (năm 1994), và tái bản vào các năm 1995, 1997 và năm 2002 do GS.TS. Bùi Xuân Lưu chủ biên, có sửa chữa, bổ sung, cập nhật những tư liệu mới nhất liên quan đến kinh tế ngoại thương và chính sách thương mại quốc tế. Trong bối cảnh Việt Nam đã là thành viên của Tổ chức Thương mại thế giới (WTO) và theo nhu cầu học tập, giảng dạy của sinh viên và học sinh, Giáo trình tiếp tục được tái bản, có bổ sung, cập nhật một số tư liệu, thông tin và kiến thức mới.

Cuốn Giáo trình được hoàn thành có sự góp ý của các giảng viên trong bộ môn Chính sách thương mại quốc tế, đặc biệt là Thạc sỹ Đào Ngọc Tiến.

Nội dung Giáo trình Kinh tế Ngoại thương được chia làm 3 phần, bố cục thành 10 chương:

Phần I: Những vấn đề cơ bản về kinh tế ngoại thương

Phần II: Ngoại thương Việt Nam qua các thời kỳ

Phần III: Chiến lược và chính sách thương mại quốc tế của Việt Nam

Trên thực tế, phát triển và quản lý ngoại thương trong nền kinh tế thị trường nhằm đáp ứng yêu cầu hội nhập kinh tế quốc tế là vấn đề phức tạp. Do đó, trong quá trình biên soạn, giáo trình không tránh khỏi một số thiếu sót. Rất mong nhận được sự đóng góp của bạn đọc.

T/M. NHÓM TÁC GIẢ

PGS.TS. NGUYỄN HỮU KHẢI

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	3
PHẦN I.	
NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ KINH TẾ NGOẠI THƯƠNG	7
Chương 1. Đối tượng, nội dung và phương pháp nghiên cứu	9
I. Các khái niệm cơ bản về ngoại thương	9
II. Đối tượng, nội dung nghiên cứu	12
III. Phương pháp nghiên cứu	14
Chương 2. Những lý thuyết bàn về lợi ích của ngoại thương	19
I. Các học thuyết cổ điển về thương mại quốc tế	19
II. Các học thuyết mới về thương mại quốc tế	62
III. Lợi ích của ngoại thương	78
IV. Ngoại thương của một nền kinh tế mở quy mô nhỏ	83
Chương 3. Mối quan hệ giữa ngoại thương và các lĩnh vực quan trọng của nền kinh tế	89
I. Chức năng và nhiệm vụ của ngoại thương	89
II. Mối quan hệ giữa ngoại thương và các lĩnh vực quan trọng của nền kinh tế	109
Chương 4. Hiệu quả kinh tế của hoạt động ngoại thương	119
I. Khái niệm, phân loại hiệu quả kinh tế của hoạt động ngoại thương	119
II. Hệ thống chỉ tiêu đánh giá hiệu quả kinh tế ngoại thương	132
III. Phương pháp xác định một số chỉ tiêu hiệu quả kinh tế hoạt động ngoại thương	137
IV. Những biện pháp chủ yếu để nâng cao hiệu quả kinh tế ngoại thương.	170

PHẦN II.	
NGOẠI THƯƠNG VIỆT NAM QUA CÁC THỜI KỲ	181
Chương 5. Sơ lược về ngoại thương Việt Nam trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945	183
I. Dưới chế độ phong kiến	183
II. Ngoại thương Việt Nam dưới thời Pháp thuộc	185
Chương 6. Ngoại thương Việt Nam sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945	189
I. Ngoại thương Việt Nam thời kỳ 1945 - 1954.	189
II. Ngoại thương thời kỳ 1955 - 1975	191
III. Ngoại thương Việt Nam từ 1976 đến nay	201
PHẦN III.	
CHIẾN LƯỢC VÀ CHÍNH SÁCH THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ CỦA VIỆT NAM	233
Chương 7. Chiến lược phát triển ngoại thương	235
I. Các mô hình chiến lược phát triển	235
II. Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội và phát triển ngoại thương Việt Nam thời kỳ 2001 - 2010 và tầm nhìn 2020	242
Chương 8. Cơ chế quản lý xuất nhập khẩu	265
I. Một số vấn đề cơ bản về cơ chế quản lý xuất nhập khẩu	265
II. Định hướng tiếp tục đổi mới hoàn thiện cơ chế quản lý, chính sách xuất nhập khẩu trong quá trình hội nhập.	276
Chương 9. Chính sách nhập khẩu	279
I. Vai trò của nhập khẩu	279
II. Nguyên tắc và chính sách nhập khẩu	281
III. Các công cụ quản lý, điều hành nhập khẩu	284
Chương 10. Chính sách xuất khẩu	379
I. Vai trò của xuất khẩu đối với quá trình phát triển kinh tế	379
II. Mục tiêu, nhiệm vụ và phương hướng xuất khẩu	383
III. Chính sách phát triển xuất khẩu	386
IV. Quản lý và thủ tục xuất khẩu	471
Tài liệu tham khảo	478